

Tegevusaruanne: Meede 1.8. Piirkondlik mesilashaiguste seire.

Periood: 01.03. – 31.08.2012.a.

Meetme juht: Arvi Raie, Töövõtuleping nr PR-8-1.8-1

Alameetme 1.8 raames ja lepingu täitmise kohaselt koostas Arvi Raie üldise mesilashaiguste seireuuringute aastakava ja tegevusaruande, järgmiste tegevuste kohta:

Planeeritud ja teostatud tegevused programmi II poolaasta osas 01.03. -31.08.2012

1. Kevadise langetiseproovide kogumine, kontroll, analüüsimine ja ülevaate tegemine.
Mesinikele saadeti Mesiniku lehe vahel (sh avaldati programmi veebilehel) patoloogilise materjali proovivõtu juhised tarulangetise proovide kogumise kohta ning kaaskiri kevadise tarulangetise uurimiseks ja küsimustik talvitunud mesilasperede kohta 01.03 – 15.04.2012. Proovivõtmine algas 01.märtsist ja kestis kuni 21. maini 2012.a. Proovid tarulangetisest analüüsiti Veterinaar- ja Toidulaboratoorium (VTL) Tallinna osakonnas. Uurimiskulud maksis Eesti Mesinike Liit Eesti riikliku mesindusprogrammi 2011-2012 raames. Mesilasperede talvitumisest ja suremusest 2011/2012 ülevaate ja analüüsi koostamine, mesinike poolt täidetud küsimustiku alusel 01.03.-30.04.2012.

Kokkuvõtte „Ülevaade 2012.a. Eestist teostatud tarulangetise uuringust ja talvekadude hindamisest“ on esitatud ja leiab kajastamist veebilehel www.mesindusprogramm.eu.

2. Mesilasperede talvitumisest ja suremusest 2011/2012 ülevaate ja analüüsi koostamine, mesinike poolt täidetud küsimustiku alusel 01.03.-30.04.2012
Küsitluslehed on kogutud ja seirejuhi (meetme 1.8 juhi) käes, kokkuvõtte on II poolaasta aruande juures.
3. Ameerika haudmemädaniku kollete kaardistamine ja tõrjemeetmete rakendamine.
Ameerika haudmemädaniku (AHM) suhtes on 31.08.2012.a. seisuga uuritud 1 haudmeproov, AHM tekitajat bakter *Paenibacillus larvae* ei isoleeritud.

Analüüside ja ülevaadete tegemist uuringute kohta meest (ca 30tk), haudmest ja vahast, mille tulemustest 2.aasta II poolaastal ei korraldatud. Selle asemel osteti mesindushaiguste diagnostikaks ja monitooringuks mõeldud inventari (sh mesinike kaitsevahendite ja sipelghappe), mida kasutatakse testmesilates ja õppevahendina õppepäevadel.

Selgitus: Olime uue mesilasperede kadude hindamisalase seireprogrammi ootel ja uskusime (usume), et EL pilootprojekt annab piisava ülevaate mesilashaiguste, sealhulgas ameerika haudmemädaniku olukorrast Eestis. Seireprogrammi uuring on kaasrahastatav EL Ühenduse poolt ja hõlmab ajavahemikku 01.01.2012 kuni 30.06.2013. Kuna Alameetme 1.8 Piirkondlik mesilashaiguste seire ei tohi kattuda uue mesilasperede kadude hindamisalase seireprogrammiga, siis otsustasime alameetme 1.8. tegevusi üle vaadata, et nendes mõningaid muudatusi teha. Meeproovid võetakse tavaliselt sügisel ja talvel, suvel kliinilise kahtlusega mesilasperedest. Kuna oli oht kokkulangemiseks mesilaste tervise programmiga, siis eraldi proove suvel ei võetud.

*Võimalik lahendus: Siiani tehti Ameerika haudmemädaniku uusinguid meest juhuvaliku alusel. Mesindusprogrammi 9.aasta (mesindusprogrammi 2010–2013 seisukohast 3. programm-aasta) tegevuskavas nägime ette analüüside ja ülevaadete tegemine ameerika haudmemädaniku uuringute kohta meest (ca 50 proovi), mille tulemustest koostatakse ja esitatakse ülevaade(ted) mesinike teabepäevadel ja mesindusprogrammi veebilehel. Võimalusel püüame perioodil 01.09.2012-31.08.2013 teha **60 proovi, neist 30tk I p-a ja 30tk II p-a.***

4. Mesilashaiguste seire ja nõustamine:

Mesilaste haiguste seire alase tegevuse rakendamine Eestis.

Tagati mesilaste haiguste spetsialistide, mesinike, valdade loomaarstide ja maakondade Veterinaarkeskuste loomatervishoiuspetsialistide vaheline tihe koostöö.

Koostatud seireprogramm oli aluseks proovide võtmiseks ja aitas optimeerida proovide võtmist. Proovide võtmisel tuli silmas pidada hooajalisust ning mesilaste bioloogilisi iseärasusi.

Passiivne seire suunati:

- a) piirkondadesse, kus sagedamini esineb mesilasperede haigestumisi ja suremisi;
- b) piirkondadesse, kus on varem täheldatud haiguste puhkemist ja mesilasperede suremisi;

Aktiivne seire suunati:

- a) kõrgema riskiteguriga mesilatele, kelle epidemioloogiline olukord on halb
- b) mesilatele, kes tegelevad rändmesindusega
- c) mesilad, kes müüvad või ostavad tõumesilasi- või emasid
- d) mesilad, millistesse on viimati sissetoodud riskipiirkonnast pärit mesilasperesid või mesilasemasid.

Seiret rakendati mesilates, kes toimetasid maale mesilasemasid ja tehti koostööd mesinike ja maakondade loomatervishoiu alaste spetsialistidega.

5. Mesilate registreerimisest loodi ülevaade (PRIA-s), mesilate kaardistamine MAPINFO põhjal, mille tulemustest koostati ja anti ülevaade mesinike teabe- ja õppepäevadel (mesinike vabariiklikul suvisel teabepäeval), infolehes Mesinik ning mesindusprogrammi veebilehel.

Mapinfo põhjal antav ülevaade registreeritud mesilastest on nähtav PRIA kodulehel.

Ülevaadet mesilate registreerimisest ja hetkeseisust esitas alameetme 1.8 juht mesinike vabariiklikul suvisel teabepäeval Elvas 21.07.2012.a.

30.05.2012 seisuga registreeritud mesilaid oli 1511

01.05.2012 seisuga teavitati mesilasperede arvust 746 mesila kohta

Teavitati 7456 mesilaspere olemasolust

6. Mesilasperede suremuse ja hukkumiste kohta info kogumine ja analüüs.

Tulemustest koostati ülevaade(ted) ning esitati mesinike teabepäevadel ja mesindusprogrammi veebilehel.

Mesilasperede hukkumine 2011/2012.a. talvel arvestades uuringuks toodud andmeid oli 18%, mis on võrreldes 2010/2011.a. 11% andmetega oli tunduvalt suurem.

Põhiliseks mesilasperede hukkumise põhjusteks oli märgitud:

- 1) Varraatoos märgitud 12 korral (68 peret)
- 2) Mesilaspere surnud sügisel (hääbumine) 6 korral (38 peret).
- 3) Nõrk pere märgitud 5 korral (14 peret)
- 4) Hukkumispõhjuseks nälg või sööda vähesus 5 korral (6 peret)
- 5) Nosematoos, kõhulahtisus 7 korral (5+8 peret)
- 6) Hukkumispõhjus teadmata 5 korral (6 peret)
- 7) Kahjurid (hiired, nugis, karu) 4 korral (7 peret)
- 8) Mesilasperede hukkumine pestitsiidide tõttu 1 korral (7 peret)
- 9) Lisaks märgitud muud põhjused (hiline haue, ema hukkumine, kanarbiku mesi)

Arvestades üldist talvitumist ja võrreldes seda eelmiste aastatega (2011) võib väita, et 2011/2012 talv osutus talvitumise ilmastiku tingimuste ja mesilaste haiguste esinemise suhtes rahuldavaks. Mesinikud on võtnud väga tõsiselt tõrjet varroalesta suhtes. Seda näitavad kaaskirjadel märgitud täpsed raviskeemid ja tõrjemeetmete mitmekülsus. Olulist rõhku pannakse varroalesta tõrjel orgaanilistele hapetele, eelkõige oblikhappesuhkrulahuse tilgutamise meetodile. Märgitud oli uutest varroatoosi tõrjeks näidustatud vahendit Beevital Hivecleani. Endiselt kasutatakse palju raviks apistani ja fumisaani. Mesilasperede suremuse põhjusena kahtlustatakse pestitsiididest põhjustatud mürgitust.

7. Mesilaste haiguste diagnoosimiseks ja mesilas arvepidamiseks vajaliku info elektroonilise pidamise tutvustamine, mille tulemustest ülevaated mesinike teabepäevadel (kevad, suvel), mesiniku ajakirjas ja õppepäevadel.

Ülevaade anti mesinike suvepäeval Elvas

D	2007	2008	2009	2010	30.06.2011
kokku	40	54	186	281	228
Varraatoos, tekitaja Varroa destructor	19	25	123	162	127
Ameerika haudmemädanik, tekitaja Paenibacillus larvae	4	10	15	4	11
Nosematoos, tekitaja Nosema apis	17	16	47	115	87
Askosferoos, tekitaja Ascospaera apis	0	3	0	0	1
Aspergilloos	0	0	0	0	2

8. Koolitustel ja teabepäevadel lektoriloengute läbiviimine kohalike mesinike ühenduste õppepäevadel. Ettekanded mesilaste haigustest nende ennetamisest ja ravist ning ülevaade mesilashaiguste seirest. 2.aasta II poolaastal toimusid lektoriloengud kohalike mesinike ühenduste õppepäevadel Saaremaal ja Otepääl ning mesinike vabariiklikul suvisel teabepäeval Elvas:

31.03.2012 Saaremaa Mesinike Seltsi korraldatud õppe- ja teabepäeval Kuressaares, Tolli tn 9. Ettekanne “ Ülevaade mesilaste haiguste seirest, kevadise tarulangetise uuringute tulemustest, varroatoosisist ja selle ravist“.

30.06.2012 Otepää Mesinike Seltsi korraldatud õppe- ja teabepäeval Valgamaal, Otepää vald, Arula küla, Ants Tiirmaa mesindustalus. Ettekanne teemal “Ülevaade mesilaste

haiguste seirest, kevadise tarulangetise uuringute tulemustest, varroatoosisist ja selle ravist“.

21.07.2011 mesinike vabariiklikul suvisel teabepäeval Elvas. Ettekanne Mesilasperede suremuse ja haiguste alane seire Euroopa Liidus ja Eestis. Tarulangetise 2012. a. varakevadiste seireanalüüside kokkuvõte.

9. Mesilashaiguste seire järelvalve korraldamisele kaasaaitamine kohalikul tasandil kuhu tuleb kaasata väljaõpetatud ja kogemustega mesinikke (vähemalt 20 mesinikku) (kohalike seltside esindajad või piirkonna aktiivsemad ja teadlikumad mesinikud), kelle ülesanded oleks:
 - a) kaasaaitamine seireproovide kogumisel, laboratooriumisse saatmisel (vastavalt meetme 1.8 juhi poolt antud juhistele)
 - b) Tõrjemeetmete rakendamisele kaasaaitamine ja veterinaar järelvalve poolt seatud tegevuse juhiste läbiviimise kontroll (nõustamine)
 - c) Mesinike nõustamine – andes konsultatsioone (telefonitsi, meilitsi), külastades mesilaid, osaledes õppepäevadel
 - d) Tagasiside tõrjemeetmetest
10. Uute mesilaste haiguste diagnoosimise meetodite ja juhendite rakendamised Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis ja koostöö EL referentlaboratooriumiga. Uute meetmete ja raviskeemide tutvustamine ja katsetamine mesilaste haiguste alal, juhised proovide võtmiseks ja uuringuks saatmiseks.
11. Esineda loengute ja praktiliste õppustega veterinaar töötajatele mesilashaiguste seire ja tõrje teemadel ning aidata kaasa lahendamaks mesinike ja mesilate alase järelvalve käigus tekkinud probleemide ja muude küsimuste lahendamisel.